

Protokoll for møte i Nordisk forfatter- og oversetterråd i Oslo 12. -13. september 2022
Christiania Qvartalet Møtesenter, Grev Wedels plass 7

Protokoll: Kerstin Bennett, DnF

Organisasjoner representert på møtet:

Finnish Association of Translators and Interpreters

Finlands svenska författareförening

Suomen tietokirjailijat ry /The Association of Finnish Nonfiction Writers

Union of Finnish Writers

Läromedelsförfattarna

Sveriges Författarförbund

Dansk Oversætterforbund

Dansk Forfatterforening

Rithøvundafelag Føroya

Islandsk Forfatterforening

Hagþenkir – Faglitterær forfatterforening

Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening

Den norske Forfatterforening

Norsk Oversetterforening

Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere

Mandag 12. september

Møtet ble innledet av lyriker Inger Bråtveit som leste egne gjendiktninger av den belarusiske poeten Hannah Komar. Hannah Komar, sammen med Dmitry Strotsev, mottok Den norske Forfatterforenings Ytringsfrihetspris for 2021.

Deretter åpnet Heidi Marie Kriznik, leder i Den norske Forfatterforening, møtet.

Hilde Lyng, leder av Norsk Oversetterforening, ledet møtet begge dagene.

Rapport fra de ulike land:

Representanter fra de ulike foreningene ga en kort rapport om situasjonen i deres land siden forrige NFOR-møte samt hvilke saker de hadde fokus på. Tema som ble tatt opp var blant annet gratisarbeid i bransjen, MeToo, implementering av DSM direktivet, avtalesituasjonen, pandemien og dens virkning på kulturfeltet, hvordan den politiske situasjonen i de ulike landene påvirker situasjonen i kunstfeltet og påvirkningsarbeidet, videre var foreningen innom forlagsstrukturer og maktkonsentrasjon, boklov, skolebokreform, digitale læremidler, lydbok og strømming, situasjonen i Europa og krigen i Ukraina, forfattersolidaritet.

Samtale om DSM:

Hans Marius Graasvold (advokat) ledet samtalen om DSM.

Deltagere: Hegle Sønneland (tidligere departementsråd i KUD, nå rådgiver for Kopinor), Juliane Wammen (Dansk forfatterforbund, oversetter), Åsa Anesäter (Svensk Forfatterforening, jurist) og Marica Twerin (Finlandssvenska författareförening, jurist,).

Direktivet ble vedtatt i 2019 og samtalen hadde fokus på kapittel 3, retten til rimelig vederlag og transparens. Graasvold presiserte at direktivet er en del av en større pakke under det digitale markedet.

Sønneland innledet med en refleksjon rundt at det tidligere var mer vanlig å samarbeide på nordisk nivå mellom de ulike departementene. Det bør være et mål at de ulike nordiske lande samarbeider.

Det ble særskilt diskutert hva man skal legge i begrepet rimelig vederlag i tillegg til omsetningsbasert vederlag vs engangsvederlag (buy out). Det ble bemerket at det er fint å få mulighet til å reforhandle avtaler som anses som urimelige. Utfordring med rimelig vederlag er at man først forstår senere enn avtaletidspunktet hva som ikke er rimelig.

Transparens er en utfordring i hele bransjen. Panelet diskuterte artikkel 19, rett til informasjon, og forholdene i forbindelse med dette i de ulike landene.

Det ble åpnet for spørsmål etter debatten.

Møtet ble avsluttet kl 1715, med påfølgende aperitiff og middag på Sentralen, Øvre Slottsgate 3. Alexander Løken, leder NBU, ønsket velkommen til bords.

Tirsdag 13.september

En student fra Oslo Met samt to representanter fra KUD var gjester under første del av møtet.

Boklov:

Hilde Lyng ønsket velkommen og introduserte Nasjonalbibliotekar og leder av det norske boklovsarbeidet Aslak Sira Myhre.

Sira Myhre informerte om arbeidet med den norske bokloven og hva som lå i lovforslaget. Han la særlig vekt på at hovedintensjonen med en boklov er å sikre nåværende system uten å behøve et unntak i konkurranseloven. Boklovens formål er å legge til rette for mangfold og et bredt utvalg bøker på norsk, videre ivareta forfatter- og leser interesser. Forslaget er primært knyttet til å nedfelle fastpris i lov, videre viderefører den dagens skaffe- og leveringsplikt, litteraturabonnement, og retten til å inngå normalkontrakter.

Mange Europeiske land har boklov, før det hadde de unntak fra konkurranselovgivningen. EU har gitt et generelt unntak fra konkurranselovgivningen om at man kan gjøre lover som gjelder språk, kultur osv.

Det ble åpnet for spørsmål etter fremlegget.

Samtale om digitale bøker i bibliotek:

Samtalen om digitale bøker i bibliotek ble ledet av Heidi Marie Kriznik.

Samtaledeltagere:

Anne Oterholm (professor i skapende skriving og studieprogramleder for forfatterstudiet i Tromsø, tidligere leder i DnF), Aslak Sira Myhre (nasjonalbibliotekar), Björn Waller (systembibliotekar), Jörgen Gassilewski (nestleder Sveriges Författarförbund) og Juliane Wammen.

Björn Waller, systembibliotekar i Botkyrka, og forfatter av rapporten *Digitala böcker på bibliotek: Vadan, varför, varthän?* på oppdrag av Regionbiblioteket i Stockholm, innledet med en presentasjon av sin rapport.

I Sverige diskuteres hvorvidt accesslån (betaling per lån) bør fortsette å være hovedmodell for e-bøker, eller lisenser (betaling vid inköp).. Det finnes ikke nasjonalt samarbeid i Sverige om dette. Det er ikke bare det tekniske som skal løses – det er avtalene som er vanskelig.

Kriznik innledet samtalen ved å introdusere deltagerne. Grunnet sykdom ble det noe endring i forhold til programmet.

Det ble fremholdt at digitale bøker representerer en mulighet til å nå ut med litteratur på annen måte og at viktige formidlere er bokhandel og bibliotek. For både forfattere og bibliotek er forutsigbarhet og betaling viktig.

Forestillingen om at alt digitalt er gratis er et grunnleggende problem. Det finnes en forventning om at ting ikke skal koste penger. Strømmetjenestene ble tatt som modell for hvordan bibliotekene skulle fungere, men det kan være at man nå bør nå ta eksemplarmodellen i bibliotekene. Det er et spørsmål om hvor friksjonen bør være i tjenesten, og hvor mye friksjon. Det ble også påpekt at digitaliseringen svekker bibliotekenes formidlingsoppdrag. Det ble også diskutert hvordan digitaliseringen av bokstammen i bibliotekene påvirket inntektene i bransjen.

Før generalforsamlingen var det satt av tid slik at deltagerne kunne besøkte Deichman hovedbibliotek. Deretter var det lunsj på Grand Café.

Generalforsamling:

Hilde Lyng satte møtet.

Temaet *Hva skal vi med NFOR* ble introdusert ved at Juliane Wammen fra Dansk Forfatterforening leste Morten Visbys tekst (han kunne ikke møte grunnet sykdom). Visby presiserte at NFOR er et verdifullt nettverk, men organiseringen er gammeldags. Tilstandsrapporter og møter annethvert år kan med fordel moderniseres. Visby foreslo bla endagsmøter annet hvert år, i tillegg til tettere (ev digitale) møter på gruppenivå. Han oppfordret også alle organisasjonene om å uoppfordret informere når noe nytt skjer i deres land/organisasjon.

Hilde Lyng og Heidi Marie Kriznik luftet for deltagerne om vi skulle endre skjema for rapporten fra dagens kompliserte, detaljerte excelark.

Nestleder i Sveriges författarförbund, Jörgen Gassilewski, takket for nyttige dager og presiserte at informasjonsarkene bør gjøres lettere/mer dynamiske. Det ble også foreslått at man kunne samles om en felles appell. Han tilbød seg å lage en grunntekst som sendes rundt.

Paragraf 10 vedtektene sier at det skal foreligge en tilstandsrapport.

Forsamlingen stemte over tilstandsrapportenes utforming og det ble enighet om at man erstatter det nåværende excelarket med en kortere tekst som informerer om hva som har hendt siden sist.

Teksten skal foreligge skriftlig før møtet. Det ble nevnt at nåværende excelark ble innført for ti år siden. Det ble også fremhevet at hver forening har nettsider med informasjon og en kan ta kontakt med sine kolleger for ytterligere informasjon.

Vedtak:

Tilstandsrapporten skal ha tre rubrikker/overskrifter som rammer for dokumentet.

Litteraturpolitisk – juridisk – politisk. DnF lager en skisse og sender ut.

Videre oppfordres det til at man henvender seg til hver enkelt forening hvis man ønsker seg mer informasjon.

Lengden på møtene ble diskutert. Det ble påpekt at det kan være vanskelig å gjøre alt på en dag og at innholdet er viktigere enn lengden på møtene. Lengden på seminaret bør være opp til den som arrangerer møtet. Det er også ønskelig å legge til rette for mindre møter mellom NFOR-møtene.. Og at nettverksmøter i mellomårene med fordel kan være digitale. Det ble påpekt at man reiser langt for møtet og det sosiale nettverket som bygges i pausene og under middagen også er viktige. Mange fremmet at en dag blir for kort for et fysisk møte.

Neste møte vil være i Finland og de finske foreningene står samlet om arrangementet. NFORs vedtekter fastslår at møtene skal være på oddetallsår. Årets møte var et unntak grunnet pandemien. Finland vil dermed forsøke arrangere møtet allerede i 2023.

Generalforsamlingen ble avsluttet kl 1430. Etterfulgt av seksjonsmøter.